

УДК 007 : 304 : 070

THE MEDIA IN THE FUNCTION OF SAFETY PREVENTION

PhD Mile Rakic,

Institute for Political Studies, Belgrade

PhD Ljubo Pejanovic,

Faculty of Law and Business Studies PhD Lazar Vrkatic, Novi Sad

ANNOTATION

The text discusses the possibility of using publicly available information and news in the media as a possible source for security prevention. The daily availability of different news and information in the field of security differently affects the perception of individuals as well as citizens and their attitudes. The National Security System needs the support of citizens, which is most often achieved by informing them about certain activities in the field of security. With the development of the mass media and the significant influence of public opinion on decision-making in the field of security policy, the need for information exchange between citizens and security entities has increased. The availability of certain news and information to the public also enables security institutions to undertake timely and optimal activities. The basic method used is content analysis to investigate the need for security institutions to respond to specific news and information in the media.

In that sense, it is necessary to consider the relations between security prevention and media information in order to address the issue of national security, security of citizens, their property, etc. present as concrete and professional information as possible from professional authors that would have to pass a kind of filter and which could be responded to by professional security services without significantly violating freedom of information. Otherwise, information for purely marketing reasons can influence citizens regarding the threat to their personal or national security, which can cause an (in) adequate reaction of citizens contrary to the state policy of national security development. Also, if the information is published for marketing reasons, the interest and participation of the competent state security services seems unnecessary.

Keywords: national security, security prevention, mass media, information.

МЕДИЈИ У ФУНКЦИЈИ БЕЗБЕДНОСНЕ ПРЕВЕНТИВЕ

Др Миле Ракић,

Институт за политичке студије,

Београд (Србија)

Др Љубо Пејановић,

Правни факултет,

Универзитет “Др Лазар Вркатаћ”,

Нови Сад (Србија)

УВОД

Могућности угрожавања безбедности једне државе на свим нивоима су веома разноврсне. Најкомплекснија угрожавања су проузрокована услед деловања природе али и услед људског деловања, намерног или случајног. Недвосмислено се данас може закључити да угрожавање и перцепција могућег угрожавања безбедности ма које државе и њених грађана није коначна. Ова чињеница појму угрожавања безбедности даје атрибут комплексности угрожавања. Оно што се може сматрати извесним стандардом код

угрожавања безбедности јесте угрожавање људи. Човек је свесна особа и најчешће многобројне активности чини свесно, па тако и оне које се третирају као угрожавајуће. При вршењу одређених угрожавајућих активности, које чине свесно или несвесно, неретко унапред наговештавају могућност да ће те радње спровести у дело. Услед постојања заиста огромне палете безбедносних ризика, претњи, изазова, нивоа, облика и извора угрожавања безбедности, константно је присутан проблем адекватне и правовремене реакције на таква угрожавања, односно на проблематику конципирања и изградње савремене безбедности и њене функционалности а примарно безбедносне превентиве.

Република Србија је данас изложена покушају десуверенизације од спољњег угрожавајућег фактора, а “способност сваке државе да се заштити од спољњег и унутрашњег непријатеља пре свега зависи од њене моћи, да би њена моћ превасходно била лимитиран нивоом и врстама њене суверености”.¹ У том контексту “национална безбедност, један од најзначајнијих услова опстанка сваке државе, али у савременим условима светске глобализације национална безбедност није и довољан услов њеног опстанка. Недостатак реалне моћи државе ствара стање и услове за анархију и општу криминализацију друштва, самим тим за разарање државе изнутра”.² Такође, Република Србија се данас уз велике потешкоће залаже да оствари добре односе са државама ЕУ, али и са војно најјачим државама света. Посебно је тешко собзиром на комплексност политичких, војних и економских односа међу државама света настојећи да буде и даље неутрална. “Суштина неутралног статуса представља намеру једне државе да избегне тренутне или потенцијалне сукобе”³, па у том контексту треба посматрати и активности актуелне власти у Србији.

За сваку државу или регион, уосталом као и за сваку особу посебно, може се закључити да има одређену осетљивост према угрожавању њене безбедности. О различитим облицима и појавама угрожавању данас се најбрже сазнаје путем масмедија У извесном смислу може се казати да медији данас у импозантној мери креирају свакодневну реалност па тако и ону која се односи на стање безбедности државе и њених грађана. У Републици Србији постоје закони и правилници који се односе на услове коришћења средстава јавног информисања. Управо настојање да се одређене вести и информације коректно износе од стране свих корисника средстава јавног информисања може се третирати као настојање да се елиминише или знатно ограничи присуство “непопуларних садржаја” који могу негативно утицати на перцепцију грађана или одређених група грађана на стање безбедности и др. Чињеница је да законско регулисање јавног информисања је непопуларна али и неостварива у потпуности. Ипак постоје и они који управо раде супротно од пожељног и прихватљивог коришћења и приступа средствима јавног информисања. Овакве нестандартне случајеве је могуће третирати и са аспекта безбедности јер неретко откривају или наговештавају одређене активности а које могу бити интересантне за безбедносну превентиву и безбедност схваћену у њеном најширем појмовном одређењу.

МАС-МЕДИЈИ И ПЕРЦЕПЦИЈА НАСИЉА

Утицај медија на грађане, са аспекта безбедности, па тако и безбедносне превентиве је емпиријски тешко мерљив, али је сасвим сигурно да тај утицај доприноси креирању перцепције безбедности код грађана. У том смислу држава кроз “правила о јавном информисању обезбеђују и штите изношење, примање и размену информација, идеја и мишљења путем медија у циљу унапређивања вредности демократског друштва, спречавања

¹ Горан Буцак, Миле Ракић Одрживост институционалних капацитета Републике Србије у условима глобализације, Српска политичка мисао 3/2015 ИПС, Београд 2015. стр. 224.

² Исто

³ Миле Ракић Хатица Бериша, Однос Руске федерације, САД и НАТО према војној неутралности Републике Србије, Српска политичка мисао, бр. 2/2016, ИПС, Београд, 2016. стр. 271

сукоба и очувања мира, истинитог, благовременог, веродостојног и потпуног информисања и омогућавања слободног развоја личности”.⁴

У масмедијском информисању, не ретко, се ствара слика да у Републици Србији има много оружја, да се не зна тачан број истога, његово порекло, његова врста и сл. али се објављује и много других информација, фотографија, видео записа итд. који могу утицати на сензибилитет грађана Србије према насиљу па тако и према националној безбедности и службама безбедности на свим нивоима. Чињеница је да се масмедијско извештавање може користити за различите облике пропаганде или антипропаганде за или против политичке власти у земљи, против одређене политичке личности итд. са различитим намерама и циљевима у различитом временском периоду и са различитим интензитетом. На овом месту примаран је однос медија према националној безбедности и личној безбедности грађана и њиховом доприносу и утицају на стање стабилне безбедности. Индикативно је да у контексту стабилне безбедности тј. мира и “у савременој науци и политичкој публицистици постоје различите концепције о миру, контроверзна становишта у теорији, али и идеолошке злоупотребе и мистификације овог појма Глобално и грубо, могао би се направити један преглед типологија различитих концепција и дефиниција о миру, у распону од технолошких, филозофских, антрополошких, социолошких, политолошких, аксиолошких, еколошких, од локалних и регионалних, па све до планетарно-глобалистичких”.⁵ Међутим, селективне, а неретко и неселективне јавно објављене вести и информације могу бити од значаја за безбедносну превентиву па тако и за националну безбедност. Количина таквих информација, квалитет, време објављивања, средство, начин, место објављивања итд. могу знатно утицати на перцепцију стања, у овом случају, националне безбедности код грађана Републике Србије. Ова чињеница је индикативна и са аспекта перцепције стања националне безбедности Републике Србије од стране суседних и др. држава света. Многе информације значајне за безбедност државе се добијају управо путем масмедија. Нарочито интересантне информације су оне које се односе на могућност угрожавања безбедности, информације из области привреде, политике итд.

Са аспекта безбедности присутне су информације о постојању личног оружја код грађана које није регистровано, не зна се његово порекло, оружја које је забрањено за грађане, оружја које користе особе које га не би смеле поседовати итд. Овакве информације додатно иритирају јавно јер се заступају и ставови да су то разлози појаве повећаног броја криминалних радњи, нарочито оних најтежих облика са трагичним исходима. Дакле, намерно или не, утиче се на перцепцију грађана о стању личне и националне безбедности, о стручности и способности субјеката безбедности, па и саме власти у земљи у борби против злоупотребе оружја. Нестручним, намерним или случајним објављивањем оваквих информација пренебрегава се чињеница да оружје не убија само од себе, да се у стварном животу дешавају и случајна повређивања или самоповређивања, односно информисање може допринети погрешној перцепцији стања безбедности и потребе и могућности одржања стабилног стања безбедности у земљи. Неко мора да употреби то оружје са одређеним намерама или циљевима да би исто имало одређени учинак. Грађани су осетљиви на насиље а нарочито оно које је извршено или се може извршити употребом ватреног оружја од стране лица која нелегално поседују оружје, која из здравствених разлога не би смела да поседују оружје и сл. На перцепцију насиља данас утичу многобројни фактори. Перцепција обима насиља ствара се и на основу виртуелног (измишљеног) насиља које је присутно у видеоигрицама, на филмовима, преносима са одређених спортских такмичења, научним емисијама итд.

Међутим, на перцепцију стања безбедности могу утицати и подаци о ефикасности откривања и санкционисања починитеља кривичних дела, социјални статус становништва, да

⁴ Закон о јавном информисању медијима, “Службени гласник Републике Србије”, бр. 83/2014, 50/2015 и 12/2016 – аутентично тумачење.

⁵ Љубиша Р Митровић Геополитичка транзиција Балкана – социолошки огледи, Нови Сад, Прометеј, 2014.год. стр. 157

ли се ради о периоду стања нестабилне безбедности, времену уочи или после рата итд. У таквим ситуацијама је сасвим другачија перцепција стања безбедности, реакција на количину присутног оружја итд. Данас, у време стабилног стања безбедности у Србији се актуелизује питање количине присутног оружја код грађана може се третирати са неколико аспеката. Најчешће се ради о неселективном и некритичком конзумирању медијских информација од стране грађана и спорости реаговања или занемаривања оваквих информација од стране државних, а нарочито безбедносних институција које би требало да се баве одређеним садржајима медијских информација у превентивном смислу. Чињеница је и да се тираж појединих штампаних издања или гледаност одређених ТВ програма може повећати информисањем о темама везаних за националну безбедност, личну безбедност грађана њихове имовине итд.

МАС-МЕДИЈИ У ФУНКЦИЈИ БЕЗБЕДНОСНЕ ПРЕВЕНТИВЕ

Безбедносна превентива код нас није јасно и законски потпуно одређен појам али се може закључити да “превенција у себи садржи укупност планских, осмишљених и организационо предузетих мера којима се настоји потпуно или делимично уклонити или барем смањити непосредни или посредни настанак и утицај нежељених (угрожавајућих) дела и појава. Безбедносна превентива представља сложену друштвено-историјску појаву и друштвену делатност, која се манифестује у разним аспектима”⁶. Оно што је карактеристично за безбедносну превентиву јесте чињеница да с “безбедносна превентива „ставља се у функцију“ тек по добијању верификоване тј. валидне информације о безбедносној процени. Безбедносна превентива се гради и усваја на основу анализе добијених резултата безбедносном проценом....безбедносна превентива се континуирано предузима (остварује и спроводи), увек је актуелна и у директној је зависности од безбедносне процене тј. степена и обима угрожавања безбедности, као и могућности супротстављања истом”.

Недвосмислено се може закључити да је верни пратилац развоја човека и друштва насиље и развој оружја. Данас је тешко предвидети и прецизно дефинисати куда води развој савременог наоружања и сврху његовог развоја. Ово тим пре јер је познато да употребом већ постојећег оружја човечанство би се могло уништити неколико пута. На овако сурову и упозоравајућу истину могуће је наићи у многобројним масмедијским информацијама, вестима, научним радовима итд. За становништво сваке државе, па тако и Републике Србије, од највећег значаја је угрожавања личне и националне безбедности које се догађа у реалном времену. О овом угрожавању грађани сазнају кроз лично искуство или путем мас-медија. Овом приликом под небезбедносшћу ћемо подразумевати “све унутрашње или спољашње изворе угрожавања од момента њиховог настанка за све време њиховог трајања и након њиховог нестанка, услед којих настају директне или индиректне последице које доводе до промене начина и стила живота човека, државе или друштва и њихове међусобне корелације”.⁷

Осетљивост грађана на угрожавања личне безбедности је нарочито велико када се ради о насиљу које се догодило уз примену ватреног оружја. Управо појавом ватреног оружја еволуира схватање о проблемима безбедности, као стања неопходног за цивилизован развој човека, и свим облицима његовог друштвенополитичког организовања на свим нивоима. Информисање јавности, о насиљу уопште, има узајамног утицаја на став грађана о безбедности али и према интересовању за одређене мас-медије. Ово у крајњем случају утиче на перцепцију безбедности од стране грађана. Такође, корелацију између мас-медија и грађана могуће је посматрати и кроз разне економске односе као нпр. повећање или смањење продаје одређених новина, часописа и др. Свакако је значајно посматрати тај однос и кроз

⁶ Миле Ракић, Безбедносна превентива, Институт за политичке студије, Београд, 2006. година, стр. 29

⁷ Исто

могућност утицаја на грађане па тако и на извор информација од интереса за безбедност добијених из мас-медија.

ОДНОС МАС-МЕДИЈА И БЕЗБЕДНОСНЕ ПРЕВЕНТИВЕ

Улога и моћ мас-медија је, у политичко-безбедносном смислу данас у Републици Србији као и у другим државама света, веома велика. “када бих морао да одлучим да ли да имамо новине или да имамо новине али не и владу, без оклевања бих се определио за ово друго” написао је Томас Џеферсон 1878.године. Дакле у време када је америчку штампу чинило свега неколико десетина новина и које су биле страначки оријентисане.

У том контексту могуће је посматрати однос мас-медија и националне безбедности и безбедносне превентиве, Међутим, тај однос (корелацију) неопходно је посматрати кроз више аспеката.

Један аспект је појединачна тј. самостална улога самих мас-медија у којој се тежиште безбедносне превентиве ставља на коришћење мас-медија као новог реалног извора информација и података. У овом случају може се говорити са аспекта доприноса истих усавршавања безбедносне превентиве у смислу потребе проналажења адекватне методологије, технике и стручног кадра за рад са информацијама доступних јавности а објављених у мас-медијима. Ово свакако доприноси модернизацији безбедносне превентиве и афирмацији исте као битног сегмента националне безбедности, али и њеног места у корпусу наука о безбедности. Несумњиво је да би се тако много обимније и квалитетније допринело самом развоју безбедносне политике у земљи, региону и шире. Ово тим пре јер би и мас-медији морали одговорније да се односе према насиљу са много више валидних информација чију (зло)употребу би било могуће адекватно и санкционисати. Дакле, неби се више могло уопште или би се знатно смањила могућност објављивања разних претњи насиљем, па и оног уз примену ватреног оружја, било да се ради о појединачном или већем броју случајева. Због квалитетнијег, стручнијег (професионалнијег) и озбиљнијег приступа у објављивању појединих садржаја и информација било би могуће знатно лакше и брже одвојити садржаје интересантне за безбедносну превентиву, провера истих и по потреби деловање државних органа и институција. Важно је истаћи да се не ради о ограничењу тзв. медијске слободе само би се могле озбиљније приступати релевантним информацијама и садржајима који су већ по својој природи требали бити рецензирани, проверени итд. од самих аутора. Таквих претећих објава је било у многим медијима, који су нажалост имали и своју реализацију са трагичним исходима у којима су страдали људи или је причињена велика материјална штета.

Други аспект се може објаснити кроз чињеницу да сами мас-медији несумњиво остављају јак утицај на конзументе. Познато је да се преко мас-медија може утицати на став мањег или већег броја грађана по појединим питањима па и на њихов став који се односи на многа питања која су од значаја за државу, њену националну безбедност, државну политику и др. На могућност медијског утицаја у мањем или већем обиму утиче низ фактора. Нарочито значајан фактор је тзв. слобода медијског информисања, доступност самих мас-медија, тематика која се у њима саопштава, стручност кадра, образованост самог грађанина, у чијем власништву су медији итд.

Медије у савременим демократским државама, не би требало схватати као део државног апарата, али исти могу допринети утицају или на одлучивање по неким питањима која представљају део државне политике, указивати на одређену проблематику итд. Могуће је у недемократским државама говорити и о извесној злоупотреби мас-медија, о медијима који доприносе угрожавању безбедности државе и стварању ванредне ситуације у земљи итд. У овом случају под ванредном ситуацијом подразумева се могућност настанка или настанак негативне појаве као извор ванредне ситуације условљене настанком угрожавајућих фактора који представљају или узрокују претњу по безбедност људских живота, материјалних добара

и других вредности са којима располаже угрожено друштво. Ванредну ситуацију узрокују појаве и активности, на пример нападом на представнике власти, уништењем објеката, убиством људи, угрожавањем здравља људи и животне средине”⁸.

Могућност и потреба да се мас-медији у извесном смислу “прате”, односно анализирају објављене информације у њима, од стране надлежних државних служби може се наћи у чињеници да у свету као и код нас, све више сазрева свест о потреби стварања безбедног друштва за дужи период. Изградња унутрашње и спољашње безбедности нема алтернативу, а при томе нарочито до изражаја долази потреба за још бржим стварањем и организовањем безбедносне превентиве на свим нивоима и у свим сегментима развоја и живота друштва. Такође, “министарство унутрашњих послова у настанку ванредне ситуације одазива се у складу свог делокруга и надлежности у заштити и спасавању, угрожених људи или материјалних вредности по задацима из своје надлежности”.⁹ У том контексту у Србији су нарочито индикативне све чешће информације о малолетничком насиљу. Чињеница је да “јединствен систем безбедности подразумева скуп више самосталних и равноправних субјеката, организованих на спречавању сузбијању и елиминисању свих негативних појава које представљају претњу по безбедност људи, материјалне вредности и систем безбедности, и које подразумевају одређене ризике и последице”.¹⁰ Дакле када је реч о аспекту односа безбедносне превентиве и мас-медија јасно је да је релативно велика кохезија информација и потребе реаговања на њих. Ова реакција надлежних, пре свега, државних субјеката безбедности сама по себи не значи утицај или покушај креирања информација или мешања у уређивачку политику јер свака информација од значаја за безбедност је примарно значајна за безбедносну превентиву. Безбедносна превентива је у функцији безбедности и треба превентивно да спречи настанак могућности настанка угрожавања безбедности при чему се сасвим разложно и оправдано морају узети све релевантне информације до којих је могуће доћи на легалан начин. Овај начин је посебно актуелан и значајан када је реч о специфичним информацијама од значаја за безбедност схваћену у њеном најширем појмовном одређењу.

Иако је готово немогуће у потпуности и емпиријски сагледати утицај медија на безбедносну превентиву, националну безбедност државе, безбедност грађана у њој, могуће је навести неколико битних чињеница у том односу.

Неопходно је да мас медији доприносе позитивној перцепцији о безбедносној превентиви, личној и националној безбедности.

Објективним информисањем о стању безбедности и безбедносним појавама, од стране медија, могуће је превентивно деловање надлежних државних органа и институција на прву појаву могућег угрожавања личне или националне безбедности.

Због објективности и стручности информисања по питањима угрожавања безбедности и стању националне безбедности државе, медији би били у директној функцији развоја личне и националне безбедности у држави и стања стабилне безбедности у држави и изван ње.

Медији који тенденциозно и нестручно извештавају о појавама угрожавања безбедности би вероватно остали без подршке јавности и државних служби и институција безбедности.

Објективним и стручним информисањем о безбедности била би остварена боља корелација грађана, медија и безбедносне превентиве.

Широј јавности правовремено би биле доступне информације које се односе на безбедност у виду потребе предузимања одређених мера и поступака у заштити или спречавању настанка појава угрожавања безбедности итд.

Неопходно је имати на уму да је у одређеним случајевима, претњи и угрожавања безбедности грађана или државе, тешко благовремено активирати факторе који ефикасно и

⁸ Љубо Пејановић Душко Вејновић Миле Ракић, Заштитна функција безбедности у ванредним ситуацијама, Бања Лука, 2018, год. Стр. 168-169

⁹ Исто стр. 105

¹⁰ Љубо Пејановић Миле Ракић, Интегрисано безбедносно спречавање и сузбијање малолетничког насиља у Републици Српској и Републици Србији, ЦИВИТАС часопис за друштвена истраживања бр.6/2011, ФППС „др Лазар Вркатаћ“, Нови Сад, 2011. год. стр. 51.

благовремено доприносе настанку штетних последица. Неопходно је имати узајамно поверење у добијене информације од стране мас-медија како би се могле предузети превентивне активности из сфере безбедности у циљу спречавања угрожавања личне безбедности грађана или националне безбедности државе што у одређеним ситуацијама реално не зависи ни од медија нити грађана нити државе.

ЗАКЉУЧАК

Јасно је да се, на достигнутом степену развоја и стања безбедности, не може остварити апсолутно стабилна заштита и безбедност грађана и државе, па самим тим је немогуће потпуно контролисати насиље од стране грађана и према грађанима. Тешко је и веровати да ће се то моћи остварити у блиској будућности. Можда ће апсолутна контрола производње и пролиферације оружја бити изводљива када оружје буде толико софистицирано да исто неће моћи да користе чак ни они који су у његовом непосредном контакту. Уосталом, верни пратилац човековог развоја је развој оружја и насиље. Дакле сукоби као и сарадња стални су пратилац друштвеног живота, интегрални део социјалне динамике.

Извештавање и сазнања о насиљу и стању безбедности путем мас-медија веома је распрострањено и има своје ефекте на кориснике тих информација. Оно што се код мас-медија не може на адекватан начин подвести под апсолутно корисну сарадњу у смислу развоја националне безбедности настаје из више разлога међу којима је, свакако разлог, не могућности контроле мас-медија и информација изнетих у њима везаних за стање безбедности. Ово је нарочито немогуће у демократским државама у којима је успостављена тзв. “слобода медијског информисања”. Међутим, национална безбедност нема алтернативу, а данас је она емпиријски изражено веома скупа, па је неопходна улога безбедносне превентиве која би на адекватан начин пратила информације из мас-медија од значаја за безбедност, али путем истих и пласирала потребне информације, што би имало велики значај за допринос личној и националној безбедности. Остварила би се боља и стручнија информисаност и пренос информација из сфере националне безбедности и безбедности грађана, као њеног сегмента.

У том смислу неопходно је сагледавати односе безбедносне превентиве и медијског информисања у циљу да се по питању националне безбедности, безбедности грађана, њихове имовине итд. износе што конкретније и стручније информације од стручних аутора које би морале проћи својеврсни филтер и на које би се моогло реаговати од стране стручних служби безбедности а да се битно не нарушава слобода информисања. У супротном информисањем из чисто маркетиншких разлога може се утицати на грађане по питању угрожености њихове личне или националне безбедности што може изазвати и (не)адекватну реакцију грађана супротну државној политици развоја националне безбедности. Такође, ако се информације објављују из маркетиншких разлога чини се непотребним интересовање и учешће надлежних државних служби безбедности. Такво непрофесионално информисање мас-медија, не само код нас, није ретко. Службе безбедности се у вези таквог непрофесионалног објављивања информација ретко ангажују што је за последицу, у протеклом периоду, за последицу имало и ефеката угрожавања личне безбедности грађана.

Моћ и утицај медијског информисања предмет су многих екстензивних наука, па тако и наука о безбедности па тако и безбедносне превентиве. С друге стране, савремена безбедност већ одавно признаје медије као значајне канале утицаја за остварење стања националне безбедности, што треба да буде пракса и код нас, а нарочито са аспекта безбедносне превентиве.

Литература

Буцак Горан, Ракић Миле (2015). Одрживост институционалних капацитета Републике Србије у условима глобализације. *Српска политичка мисао* бр. 3, ИПС, Београд, 224.

- Ракић Миле Бериша Хатица (2016). Однос Руске федерације, САД и НАТО према војној неутралности Републике Србије. *Српска политичка мисао*, бр. 2, ИПС, Београд, 271.
- Закон о јавном информисању медијима (2014–2016). *Службени гласник Републике Србије*, бр. 83/2014, 50/2015 и 12/2016 – аутентично тумачење.
- Митровић Р Љубиша (2014). *Геополитичка транзиција Балкана – социолошки огледи*, Нови Сад, Прометеј, 157.
- Миле Ракић (2006). *Безбедносна превентива*, Институт за политичке студије, Београд, 29.
- Пејановић Љубо, Вејновић Душко, Ракић Миле (2018). *Заштитна функција безбедности у ванредним ситуацијама*, Универзитет модерних знаности, Факултет за сигурносне студије, Мостар, Европски дефендологија центар, Бања Лука, 168–169.
- Пејановић Љубо, Вејновић Душко, Ракић Миле (2018). *Заштитна функција безбедности у ванредним ситуацијама*, Универзитет модерних знаности, Факултет за сигурносне студије, Мостар, Европски дефендологија центар, Бања Лука, 105.
- Пејановић Љубо, Ракић Миле (2011). Интегрисано безбедносно спречавање и сузбијање малолетничког насиља у Републици Српској Републици Србији, *ЦИВИТАС часопис за друштвена истраживања*, бр. 6, ФППС Др Лазар Врратић, Нови Сад, 51.

Reference

- Буцак, Goran & Rakic, Mile (2015). Odrzhivost institucionalnih kapaciteta Republike Srbije u uslovima globalizacije. *Srpska politichka misao [Serbian political thought]*, br. 3, IPS, Belgrade, 224 (In Serbian).
- Rakic, Mile & Berisha, Hatica (2016). Odnos Ruske federacije, SAD i NATO prema vojnoj neutralnosti Republike Srbije. *Srpska politichka misao [Serbian political thought]*, br. 2, IPS, Belgrade, 271.
- Zakon o javnom informisanju medijima (2014–2016). *Sluzhbeni glasnik Republike Srbije [Official Gazette of the Republic of Serbia]*, br. 83/2014, 50/2015 i 12/2016 (autenticno tumacheње).
- Mitrovic, R. Ljubisha (2014). *Geopolitichka tranzicija Balkana – socioloski ogledi [Geopolitical transition of the Balkans – sociological views]*, Novi Sad, Prometej, 157.
- Rakic, Mile (2006). *Bezbednosna preventive [Security prevention]*, Institut za politichke studije, Belgrade, 29.
- Pejanovic, Ljubo & Vejnovic, Dushko & Rakic, Mile (2018). *Zashtitna funkcija bezbednosti u vanrednim situacijama [Emergency safety protective function]*, Univerzitet modernih znanosti, Fakultet za sigurnosne studije, Mostar, Evropski defendologija centar, Вања Лука, 168–169.
- Pejanovic, Ljubo & Vejnovic, Dushko & Rakic, Mile (2018). *Zashtitna funkcija bezbednosti u vanrednim situacijama [Emergency safety protective function]*, Univerzitet modernih znanosti, Fakultet za sigurnosne studije, Mostar, Evropski defendologija centar, Вања Лука, 105.
- Pejanovic, Ljubo & Rakic, Mile (2011). Integrirano bezbednosno sprechavanje i suzbijanje maloletnichkog nasilja u Republici Srpskoj Republici Srbiji, *CIVITAS chasopis za drushtvena istrazhivajja [CIVITAS Social Research Journal]*, br. 6, FPPS Dr Lazar Vrkatic, Novi Sad, 51.

МЕДИЈИ У ФУНКЦИЈИ БЕЗБЕДНОСНЕ ПРЕВЕНТИВЕ

Др Миле Ракић,
Институт за политичке студије, Београд (Србија)

Др Љубо Пејановић,
Правни факултет, Универзитет “Др Лазар Вркатаћ”,
Нови Сад (Србија)

АНОТАЦИЈА

Текст тематизује могућност коришћења јавно објављених информација и вести у мас-медијима као могући извор за безбедносну превентиву. Свакодневна доступност различитих вести и информација из области безбедности различито утиче на перцепцију индивидуе али и грађане и њихове ставове. Националном Систему безбедности неопходна је подршка грађана која се најчешће остварује информисањем о одређеним активностима у сфери безбедности. Развојем масовних медија и значајним утицајем јавног мњења на одлучивање у сфери политике безбедности, повећана је потреба за разменом информација између грађана и субјеката безбедности. Доступност одређених вести и информација у јавности омогућава и безбедносним институцијама да предузимају правовремене и оптималне активности. Основна коришћена метода је анализа садржаја са циљем истраживања потребе одговора институција безбедности на одређене вести и информације у мас-медијима. У том смислу неопходно је сагледавати односе безбедносне превентиве и медијског информисања у циљу да се по питању националне безбедности, безбедности грађана, њихове имовине итд. износе што конкретније и стручније информације од стручних аутора које би морале проћи својеврсни филтер и на које би се моогло реаговати од стране стручних служби безбедности а да се битно не нарушава слобода информисања. У супротном информисањем из чисто маркетинских разлога може се утицати на грађане по питању угрожености њихове личне или националне безбедности што може изазвати и (не)адекватну реакцију грађана супротну државној политици развоја националне безбедности. Такође, ако се информације објављују из маркетинских разлога чини се непотребним интересовање и учеиће надлежних државних служби безбедности. Такво непрофесионално информисање мас-медија, не само код нас, није ретко.

Кључне речи: национална безбедност, безбедносна превентива, медији, информације.

АНОТАЦИЈА

У тексту розглядається можливість використання публічно оприлюдненої інформації та новин в засобах масової інформації в якості можливого джерела для запобігання небезпеки. Щоденна присутність різних новин та інформації в галузі безпеки по-різному впливає на сприйняття людини, а також громадян та їх відносини. Система національної безпеки потребує підтримки громадян, яка найчастіше досягається шляхом інформування про певні дії в сфері безпеки. Із розвитком засобів масової інформації та завдяки значному впливу громадської думки на прийняття рішень в області політики безпеки зросла потреба в обміні інформацією між громадянами й органами безпеки. Доступність певних новин і інформації для громадськості дозволяє органам безпеки робити своєчасні й оптимальні дії. Основний використовуваний метод – це контент-аналіз із метою вивчення потреби органів безпеки в реагуванні на певні новини та інформацію в засобах масової інформації. У цьому сенсі необхідно враховувати взаємозв'язок між запобіганням небезпеці й інформацією ЗМІ, щоб вирішувати питання національної безпеки, безпеки громадян, їхньої власності тощо та подати якомога більше конкретну й фахову інформацію від професійних авторів, яка повинна пройти свого роду фільтр і на яку можуть відповісти професійні служби безпеки без істотного порушення свободи інформації. В іншому випадку інформація маркетингового характеру може вплинути на громадян щодо загрози їх особистій або національній безпеки, що може спровокувати (не) адекватну реакцію громадян, що суперечить державній політиці розвитку національної безпеки. Крім того, якщо інформація публікується в маркетингових цілях, зацікавленість і участь компетентних державних служб безпеки здаються непотрібними.

Ключові слова: національна безпека, запобігання небезпеці, засоби масової інформації, інформація.

Подано до редакції – 20.10.2019

Рецензовано – 12.01.20

Прийнято до друку – 13.01.20

Submitted to the editor – 20.10.2019

Reviewed – 12.01.2020

Accepted for printing – 13.01.2020

